ISSN 2522-4360 (Print)
ISSN 2522-4379 (Online)

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

Вісник

Запорізького національного університету

Педагогічні науки

Заснований
у 1998 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації
Серія КВ № 15436-4008 ПР
22 червня 2009 р.

Адреса редакції:
Україна, 69095,
м. Запоріжжя,
вул. Жуковського, 66, корп. 4, ауд. 323

Телефон
для довідок:
+38 066 53 57 687

№ 1 (37), 2021
Частина ІІ

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

DOI Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Педагогічні науки
https://doi.org/10.26661/2522-4360
DOI № 1/2021
https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-1

Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2021. № 1 (37). Ч. ІІ. 288 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet вченою радою ЗНУ (протокол засідання № 11 від 23.06.2021 р.)

На підставі Наказу Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020 р. (додаток 4) збірник включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 014 – Середня освіта (за предметними спеціальностями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Педагогічні науки внесено до Міжнародних наукометричних баз даних «Index Copernicus International» (Польща) (з 2017 р.) та «Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers» (Норвегія) (з 2020 р.).
Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Головний редактор – Довга Т. Я., кандидат педагогічних наук, професор
Заступник головного редактора – Локарєва Г. В., доктор педагогічних наук, професор
Відповідальний редактор – Турбар Т. В., кандидат педагогічних наук, старший викладач

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Андрєєв А. М. – доктор педагогічних наук, доцент
Басик Г. – доктор соціології, старший викладач кафедри педагогіки (Швеція)
Богданов І. Т. – доктор педагогічних наук, професор
Гура О. І. – доктор педагогічних наук, професор
Гуренко О. І. – доктор педагогічних наук, професор
Іваницький О. І. – доктор педагогічних наук, професор
Клопов Р. В. – доктор педагогічних наук, професор
Кукос К. – директор департаменту, професор (Румунія)
Литвинова С. Г. – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник
Лопатіна Г. О. – кандидат педагогічних наук, доцент
Лопес А. – професор (Португалія)
Мірошниченко О. А. – кандидат педагогічних наук, доцент
Новіцька І. В. – кандидат педагогічних наук, доцент
Павленко О. О. – доктор педагогічних наук, професор
Павлюк Є. О. – доктор педагогічних наук, доцент
Пахомова Т. О. – доктор педагогічних наук, професор
Сущенко А. В. – доктор педагогічних наук, професор
Сущенко Л. О. – доктор педагогічних наук, професор

ISSN 2522-4360 (Print)
ISSN 2522-4379 (Online)
© Запорізький національний університет, 2021

РОЗДІЛ X. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Бєльчев П. В., Бурцева О. Г.
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ 206

Гарєєва Ф. М., Чурсанова М. В., Савченко Д. В., Дрозденко О. В.
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ COVID-19 212

Єфімов Д. В.
ВИКОРИСТАННЯ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ (AR) В ОСВІТІ 219

Костенко Л. Д.
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ 226

Липчанко-Ковачик О. В., Мартин Н. В.
УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 231

Морозов А. В., Вакалюк Т. А.
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ НАЯВНИХ ЦИФРОВИХ ОСВІТНЬО-НАУКОВИХ СЕРЕДОВИЩ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ 236

Паршукова Л. М., Безноско І. С.
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ 244

Смелікова В. Б.
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ВИКЛАДАННІ МОРСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 249

РОЗДІЛ XI. ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Кобрин Н. З.
ПЕРЕДУМОВИ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ФАХІВЦІВ ІЗ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ В КАНАДІ 254

Колісніченко А. І.
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМ НІДЕРЛАНДСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У XX СТОЛІТТІ 260

Пономаренко Н. Г.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ДОСВІД НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇН 266

Тетерюк-Кінч Ю. С.
АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ФОРТЕПІАНО У ПРЯШІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ 273

Цюк О. А., Мачинська Н. І.
СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ШВЕЦІЇ: ОСНОВНІ СКЛАДНИКИ 278

УДК 37.016:81'243]:37.014.3(492)"19" DOI https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-1-2-41

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМ НІДЕРЛАНДСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ХХ СТОЛІТТІ

Колісніченко А. І.
кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри англійської мови та методики її навчання
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
вул. Садова, 2, Умань, Черкаська область, Україна
orcid.org/0000-0002-2727-5042
a.kolisnichenko@udpu.edu.ua

Ключові слова: *освітні реформи, методичні підходи, граматично-перекладацький метод, аудіолінгвістичний метод, комунікативний метод, нова педагогічна освіта, підготовка вчителів іноземних мов.*

У статті розглядаються питання розвитку нідерландської педагогічної освіти протягом ХХ ст. та особливості навчання іноземних мов у період активної фази реформ. Актуальність цього питання полягає у дослідженні передумов виникнення напряму підготовки майбутніх учителів іноземних мов як окремої спеціальності педагогічної освіти у Нідерландах. У праці здійснено дослідження історії навчання іноземних мов у Нідерландах із метою визначення хронологічних етапів домінування методичних теорій іншомовної підготовки нідерландських учнів. Значну увагу приділено аналізу впливу освітніх реформ ХХ ст. на вищу педагогічну освіту та зміну підходів і методів викладання іноземних мов.

Для розв'язання завдань дослідження використано такі методи наукових досліджень: теоретичний та історико-логічний аналіз, узагальнення та систематизації – під час аналізу теоретичних питань, спрямованих на визначення тенденцій становлення вищої педагогічної освіти у Нідерландах.

Огляд ретроспективи виникнення та розвитку педагогічної освіти у Нідерландах дав можливість визначити підґрунтя для появи та виокремлення в окремий напрям професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Здійснений аналіз розвитку педагогічної освіти у Нідерландах показав, що становлення нової педагогічної освіти відбувається внаслідок упровадження обов'язкової освіти. У статті досліджено історію викладання іноземних мов у Нідерландах, завдяки чому уточнено хронологічні етапи становлення іншомовної підготовки майбутніх учителів та зазначено перелік докорінних змін системи навчання. Перший етап характеризується індивідуальною формою роботи з приватними вчителями для її опанування (1500–1800 рр.), другий – суперечками з приводу переваг різних методів викладання іноземних мов та формуванням передумов для здійснення освітніх реформ (1800–1900 рр.), третій – успішним реформуванням освіти на тлі політичних та соціальних змін у суспільстві (1900–2000 рр.). Теоретичний аналіз здійснення мовної політики у нідерландському суспільстві дав можливість визначити найпоширеніші іноземні мови у сучасній нідерландській освіті, серед яких – англійська, німецька, французька та іспанська.

Авторка статті розкриває переваги і недоліки реформ ХХ ст. та їхній вплив на формування академічного напряму підготовки вчителів іноземних мов. Це дослідження дає можливість простежити чинники успіху реформування освіти та на досвіді Нідерландів виявити позитивні заходи, які вивели сучасну нідерландську освіту на досить високий рівень серед інших європейських країн.

FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN THE CONTEXT OF NETHERLANDS PEDAGOGICAL EDUCATION REFORMS IN THE XX CENTURY

Kolisnichenko A. I.
Candidate of Pedagogical Sciences,
Lecturer at the Department of English and Methods of its Teaching
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
Sadova str., 2, Uman, Cherkasy region, Ukraine
orcid.org/0000-0002-2727-5042
a.kolisnichenko@udpu.edu.ua

Key words: *educational reforms, methodical approaches, grammar-translation method, audio-linguistic method, communicative method, new pedagogical education, foreign language teachers training.*

The article deals with the Netherlands pedagogical education development in the XX century and the peculiarities of foreign language teaching during the active phase of reforms. The purpose of the article is to study the preconditions for the emergence and development of the future foreign language teacher training as a separate speciality of teacher education in the Netherlands. The study of the history of foreign language teaching in the Netherlands is carried out in order to determine the chronological stages of the methodological theories dominance of foreign language training by Netherlands students. Much attention is paid to the analysis of the impact of the educational reforms on higher pedagogical education in the XX century and changes in approaches and methods of the foreign languages teaching.

The following research methods were used to solve the research problems: theoretical and historical-logical analysis, generalization and systematization – during the analysis of theoretical issues aimed at determining the trends in the formation of higher pedagogical education in the Netherlands.

A retrospective review of the emergence and development of teacher education in the Netherlands provided an opportunity to determine the basis for the emergence as a separate area of future foreign language teacher professional training. An analysis of the teacher education development in the Netherlands has shown that it is started with the initiation of compulsory education. The author researches the history of foreign languages teaching in the Netherlands, thanks to which the chronological stages of foreign language teachers training formation were specified and the list of radical changes in the education system was indicated. The first stage is characterized by an individual form of work with private teachers to master it (1500–1800 years), the second disputes over the benefits of different methods of teaching foreign languages and the formation of preconditions for educational reforms (1800–1900 years), the third deals with successful education reform on the background of political and social changes in society (1900–2000). Theoretical analysis of the language policy implementation in Netherlands society has made it possible to identify the most common foreign languages in modern its education, including English, German, French and Spanish.

The author of the article reveals the benefits and problems of the reforms in the twentieth century and their impact on the formation of the academic direction of foreign language teachers training. This study provides an opportunity to trace the success factors of education reform and the Netherlands experience to identify positive measures that have brought modern Dutch education to a fairly high level among other European countries.

На початку XX ст. багато вчителів іноземної мови у Нідерландах прагнули змін у викладацькій практиці, проте уникали глобальної трансформації. Натомість вони вибрали еклектичний підхід, об'єднавши, таким чином, найкращі елементи з різних методик і практик, беручи до уваги аспект зміни методичних підходів до викладання іноземних мов та вплив освітніх реформ на їх використання.

Для систематизації здобутків освітян цього періоду є можливість визначити періоди методичних підходів, які переважали у XX ст. у Нідерландах. Перший період частково охоплює кінець XIX та початок XX ст. і стає перехідним від граматично-перекладацького до аудіолінгвістичного методу. До 1910 р. хвиля освітніх реформ добігла кінця. У результаті більше уваги почали приділяти розвитку мовних навичок шляхом вправляння у вимові, виконання усних вправ та вправ із читання.

Результат реформи 1880–1910 рр. фактично створив передумови для глобальних перетворень в освітній галузі, що розпочалися після 1968 р. Таким чином, можна виокремити другий період аудіолінгвістичного методу, який характеризується формуванням практичних умінь та навичок у вивченні іноземної мови, яке витіснило навчання граматичних правил і перекладів. Він виник у 1970-х роках та виявився не дуже успішним, тому довго не тривав і стрімко перейшов у третій період. Викладачі під час підготовки вчителів іноземних мов усе частіше використовували комунікативний підхід до викладання мови, тоді як значення граматики все більше зменшувалося.

Водночас література, яка протягом майже 200 років використовувалася як основа для вивчення іноземної мови, теж почала втрачати позиції пріоритетного напряму. Утративши попередні орієнтири, нідерландські школи почали надавати перевагу розвитку вмінь володіння мовою, що базується на повсякденній комунікації. Найбільшим викликом для шкіл того часу стала спроба викладати окремі предмети, такі як історія, математика та наука, англійською мовою. Стало очевидним, що на якийсь час освітня галузь у лінгвістичному прояві схиляється до поглядів початку XIX ст., демонструючи постійне коливання різних підходів, які знаходили підтримку серед освітян певної епохи.

У 1882 р. Вільгельм Вілтор (1850–1918) опублікував брошуру під назвою «Уроки з мови мають бути іншими» (Der Sprachunterricht muss umkehren). Спочатку вона з'явилася під псевдонімом Quousque tandem («Як довго це триватиме!?»), де було викладене обурення автора сучасними йому методами підготовки вчителів іноземних мов. Памфлет загалом уважається офіційною відправною точкою реформаторського руху, який поступово поширився у країнах Північно-Західної Європи. Переосмислення наявних способів навчання мови почалося серед лінгвістів-фонетиків, для яких було очевидним, що «мова» – це передусім розмовна мова. Якби не було науки про фонетику, то реформування цієї ланки освіти не мало б ні успіху, ні наукового престижу, який вона мала. У 1886 р. з'явилося Спільне товариство (Quousque Tandem Society), створене Отто Джесперсеном (Otto Jespersen (1860–1943)) та іншими науковцями у Скандинавії. У тому ж році Пол Пасі (Paul Passy, 1859–1940) заснував Міжнародну асоціацію фонетики у Франції (Association Phonétique Internationale in France). Викладачі іноземних мов у Німеччині створили професійну організацію – Генеральну німецьку асоціацію філологів (Allgemeiner Deutscher Neuphilologen-Verband), яка збирала зустрічі по всій країні та опубліковувала журнал «Нове навчання мови» (Die Neueren Sprachen), у якому обговорювалися принципи реформи [1, с. 9–21]. Науковці-лінгвісти відчули гостру потребу в об'єднанні, аби мати можливість обговорити, розробити та втілити в освітній процес більш ефективні методики навчання мови.

Після публікації брошури Вілтора з'явилися статті та посібники з нової методики викладання, серед яких найбільш помітними стали праці Генрі Світа (Henry Sweet (1845–1912)) та Отто Джесперсена (Otto Jespersen). Реформа також призвела до різких змін в освітній політиці в деяких країнах Європи. Так, у 1900 р. у Бельгії та Франції, напри-

Таблиця 1

Періодизація домінування методичних підходів у XX ст. у Нідерландах

Періоди	Часові межі	Методичні підходи	Характерні ознаки
I	1880–1910	граматично-перекладацький та аудіолінгвістичний	розвиток мовних навичок; вправляння у вимові; виконання усних вправ та вправ із читання
II	1910–1970	аудіолінгвістичний	акцент на розвиток практичних умінь та навичок у вивченні іноземної мови; витіснення навчання граматичних правил і перекладів
III	1970 – донині	комунікативний	акцент на спілкуванні та використанні контексту у вивченні іноземної мови

клад, за сприяння урядів цих країн були введені заходи, які зобов'язували вчителів використовувати лише традиційний (прямий) метод навчання мови [2, с. 23–24; 5, с. 101–106].

Можна стверджувати, що підґрунтя для проведення реформи вже було створене. Ця реформа була підхоплена країнами Європи і швидко набувала популярності. Учений Ховат (Howatt) стверджує, що хоча в той час існували різні «національні акценти» в міжнародному русі, що певною мірою мали специфічні особливості, проте жодних серйозних розбіжностей щодо фундаментальних цілей і завдань не було [3, с. 189].

Міжнародна реформа викликала значний інтерес у нідерландських учителів іноземних мов, хоча впроваджувати її одразу вони не поспішали, тоді як сусідні країни вже розпочали процеси, пов'язані з реформою. Проаналізувавши стан освіти на той час, ми визначили перешкоди, які гальмували процес її реформування у Нідерландах. До цього переліку можна включити:

1. Відсутність бажання уряду втручатися у функціонування закладів освіти.

2. Неузгодженість дій між різними ланками освіти.

3. Відсутність реформування нідерландських університетів.

Усі ці чинники певною мірою стримували процес реформування педагогічної освіти у Нідерландах, чим негативно позначалися й на методологічному складнику навчання іноземних мов. Навряд чи можна стверджувати, що методи підготовки вчителів іноземних мов не обговорювалися, адже між 1880 і 1910 рр. відбувалися щорічні збори фахівців у рамках Асоціації магістрів вищих шкіл.

У 1911 р. нарешті було створено Нідерландську асоціацію сучасних учителів мови. Новостворена організація публікувала свій власний журнал Levende Talen («Живі мови»), але спочатку він мав вигляд лише інформаційного бюлетеня. Саме відтоді питання щодо необхідності запровадження реформи, яке турбувало педагогів раніше, було усунуто. З'явилися праці з прогресивними поглядами, наприклад брошура Het onderwijs in de levende vreemde talen («Навчання живих іноземних мов», (1889)), написана вчителем німецької мови Т.Дж.Дж. Валетт (T.G.G. Valette) з Батавії (Batavia). Автор стверджував, що розмовне мовлення має отримати більше уваги у навчанні іноземних мов, аніж раніше. Він підтримав метод Гуіна, суть якого полягала у тому, що діти спостерігають, повторюють і розповідають послідовність подій. Це розуміння змусило його скласти свою знамениту «серію» речень, які демонструють хід подій через причину і наслідки, у яких саме дієслово відіграє центральну роль [4, с. 150–180; 7, с. 244–245].

Метод Гуіна не базувався на новій для того часу науці – фонетиці, проте він використовував транскрипцію, і це дало змогу запровадити його у навчання мов у школі. Щодо методу Берліца, то він не був настільки поширеним, як метод Гуіна, рідко використовувався у підручниках для шкіл, проте застосовувався для дорослих учнів. Він передбачав чітку організацію (базового) навчання за матеріалами традиційного навчання, так званого прямого методу, де уникали перекладів [138, с. 224].

На початку XX ст. відбулися зміни у випускних іспитах з іноземних мов у п'ятирічних вищих міщанських школах. Цілком імовірно, що ці зміни стали наслідком реформи. Перша новація: перший усний іспит, у якому протестували вільне володіння мовою. Цей іспит був уведений як обов'язковий у 1901 р., тоді як обов'язковий тест на вимову було введено в 1917 р. [8, с. 68]. Друга зміна: знання граматичних правил більше не перевіряється. Третя зміна позначилася на форматі письмових іспитів. Таким чином, перші два десятиліття XX ст. стали своєрідним експериментальним періодом, у якому різні усні та письмові тести були випробувані. Однак до 1920 р. ця фаза закінчилася. Із цього моменту до 1968 р. був лише один формат для письмових іспитів: переклад з іноземної мови на нідерландську, який протягом 50 років був форматом для гімназій. Це рішення було прийняте заради єдиного підходу до освітніх послуг і мало на меті покласти край будь-яким експериментам. Із методологічного погляду, однак, це означало повернення назад.

Окрім змін в усних іспитах, реформа залишила корисну спадщину для шкільних підручників. Широке використання фонетичної транскрипції свідчить про те, що більше уваги приділялося вимові. Загалом було більше різноманітних вправ та більше можливостей для розвитку усних навичок і для читання текстів. Таким чином, формування мовних навичок поступово привертало більше уваги, ніж раніше. Без цієї спадщини методологічні зміни, які почалися у 1970 р., не сприйнялися б настільки легко освітянською спільнотою.

До 1970 р. нідерландський підхід до навчання іноземних мов характеризувався практичним і еклектичним напрямами. Як тільки з'являлися педагогічні чи методичні інновації, зазвичай вони впроваджувалися поступово й обережно. Це був спільний досвід спільноти вчителів іноземних мов, які визначали ефективність нових методів або практик. Як наслідок, з одного боку, радикальні експерименти не змогли зненацька захопити педагогічну освіту, але, з іншого – обмежували бажання спробувати щось нове. Це пояснює, чому граматико-перекладацький метод домінував протягом 170 років.

Приблизно з 1970 р. нідерландські вчителі іноземних мов стали менше обговорювати власне викладання; фахівці з різних дисциплін, наприклад викладачі прикладної лінгвістики, звертають увагу на вплив навчання іноземних мов на свій предмет. Тоді ж з'явилися заклади освіти, що пропонували курси «нової педагогічної освіти» з усіх предметів. Студенти, що вибирали професію вчителя, отримували можливість спеціалізуватися на двох предметах, які між собою могли не пов'язуватися. Утім, у 1986 р. навчальний план цих курсів було звужено лише до одного предмета через збільшення вимог до якості підготовки фахівців у педагогічній освіті.

Старт нової педагогічної освіти, що розпочався у 70-х роках, дав сильний поштовх для розвитку цього напряму. Навчальний план підготовки освітян було оновлено, апробувалися нові методи навчання, але найголовніше, що відбулося, – це налагодження співпраці між закладами освіти, які здійснювали цю підготовку, що сприяло обміну цінним досвідом. Цікавим є той факт, що всі згадані новації відбувалися у часи, коли професія вчителя втрачала популярність у Нідерландах. Цей негативний процес відбувся внаслідок нівелювання пріоритетності освітньої ланки у політичному аспекті, тобто через скорочення фінансування освіти [9].

Між 1900 і 1997 рр. заклади педагогічної освіти намагалися привабити студентів, наголошуючи на можливості реалізуватися поза освітньою галуззю. Час від часу виникали думки запровадити педагогічну освіту в університетах. Прибічники такого кроку наголошували на потребі «академічного рівня» для всіх учителів, що мало позитивно вплинути на статус професії в суспільстві [6]. Очевидною у ситуації, що склалася, стала підтримка освіти державою, адже популярність педагогічної професії прямо залежить від оплати за надання освітніх послуг. Як бачимо з хронології подій, освіта не припинила свій розвиток через брак фінансування та державної підтримки. Стимулами для руху вперед були потреба у кваліфікованих освітянах, усвідомлення значення професії вчителя для суспільства.

Упродовж двох століть проводилися реформи, які сприяли розвитку освіти тією чи іншою мірою. Навіть малоефективні кроки або перешкоди, які виникали, усе ж таки давали поштовх для окреслення нових цілей та просували освітню галузь, надаючи їй необхідного визнання та значущості. Реформи принесли позитивні зміни й у процес підготовки фахівців з іноземних мов та поклали початок виведенню підготовки вчителів на академічний рівень, піднявши, таким чином, професію вчителя до рівня вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Christ H. Pour et contre la méthode directe: les débats au sein de l'association allemande des professeurs de langues vivantes entre 1886 et 1914. *Études de Linguistique Appliquée. Revue de Didactologie des Langues-Cultures*, 1993. P. 9–22.
2. Closset F. Inleiding tot de Didactiek van de Levende Talen. Amsterdam: Meulenhoff, 1960. 350 p.
3. Howatt A.P.R., Widdowson H.G.A History of English Language Teaching. Oxford: Oxford University Press, 2004. 417 p.
4. Kuiper W. Historisch-didactische aspecten van het onderwijs in het Duits. Beschouwingen over de ontwikkeling van het Hoogduits als leervak op de Nederlandse scholen voor voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs. PhD diss., Universiteit van Amsterdam. Groningen: Wolters, 1961.
5. Puren C. Histoire des méthodologies de l' enseignement des langues. Paris: Clé International, 1988. P. 101–106.
6. Snoek Marco, Wielenga Douwe. Teacher Education in The Netherlands. Change of gear. 2001. URL: https://www.researchgate.net/publication/242130758_Teacher_Education_in_The_Netherlands_Change_of_gear/download (last accessed: 23.12.2020).
7. Van Essen A. Gouin, François. In Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning, ed. M. Byram, London: Routledge. 2004. P. 244–245.
8. Vlaanderen H.Th. 'Vertaal in goed Nederlands'. Een historische, vergelijkende en empirische studie van het onderwijs in het Frans bij het V.H.M.O. PhD diss., Universiteit van Amsterdam. Groningen, The Netherlands: Wolters. 1964.
9. Willems Gerald M., Jos J.H. Stakenborg, Wiel Veugelers. Trends in Dutch Teacher Education. Leuven: Apeldoorn Garant, 2000. 216 p.

REFERENCES

1. Christ H. (1993) Pour et contre la méthode directe: les débats au sein de l'association allemande des professeurs de langues vivantes entre 1886 et 1914 [For and against the direct method: the debates within the German Association of Modern Language Teachers between 1886 and 1914.]. *Études de Linguistique Appliquée. Revue de Didactologie des Langues-Cultures*. P. 9–22.
2. Closset F. (1960) Inleiding tot de Didactiek van de Levende Talen [Introduction to the Didactics of the Living Languages]. Amsterdam: Meulenhoff. 350 p.
3. Howatt A.P.R., Widdowson H.G.A. (2004) History of English Language Teaching. Oxford: Oxford University Press. 417 p.
4. Kuiper W. (1961) Historisch-didactische aspecten van het onderwijs in het Duits. Beschouwingen over de ontwikkeling van het Hoogduits als leervak op de Nederlandse scholen voor voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs [Historical-didactic aspects of education in German. Reflections on the development of High German as a subject in Dutch schools for preparatory higher and secondary education]. PhD diss., Universiteit van Amsterdam. Groningen: Wolters.
5. Puren C. (1988) Histoire des méthodologies de l' enseignement des langues [History of language teaching methodologies]. Paris: Clé International. P. 101–106.
6. Snoek Marco, Wielenga Douwe (2001) Teacher Education in The Netherlands. Change of gear. URL: https://www.researchgate.net/publication/242130758_Teacher_Education_in_The_Netherlands_Change_of_gear/download (last accessed: 23.12.2018).
7. Van Essen A. Gouin, François. (2004) In Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning, ed. M. Byram, London: Routledge. P. 244–245.
8. Vlaanderen H.Th. (1964) 'Vertaal in goed Nederlands'. Een historische, vergelijkende en empirische studie van het onderwijs in het Frans bij het V.H.M.O. [Translate into good Dutch". A historical, comparative and empirical study of French teaching at the V.H.M.O.] PhD diss., Universiteit van Amsterdam. Groningen, The Netherlands: Wolters.
9. Willems Gerald M., Jos J.H. Stakenborg, Wiel Veugelers (2000) Trends in Dutch Teacher Education. Leuven: Apeldoorn Garant. 216 p.

Збірник наукових праць

Вісник Запорізького національного університету

Педагогічні науки

№ 1 (37), 2021
Частина ІІ

Комп’ютерна верстка – С.Ю. Калабухова
Коректура – В.В. Ізак

Підписано до друку: 24.06.2021.
Формат 60×84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 33,48.
Замов. № 0821/287. Наклад 100 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
69063, Україна, м. Запоріжжя, вул. Олександрівська, 84, оф. 414
Телефони: +38 (048) 709 38 69, +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.